

**Hersengymnastiek met
Klassiek Grieks
Deel I**

**Hersengymnastiek met
Klassiek Grieks
Deel I
Ls Coronalis**

Ls Coronalis

ISBN: 9789402176056

Omslagontwerp Ls Coronalis

© 2018 P en B Cornelissen, Hamont-Achel, Belgium

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher.

Eerste druk

Inhoud

De bijsluiter	5
Het Griekse alfabet	6
Oefening	13
Πρῶτον μάθημα.....	15
Het werkwoord: λύειν en εἶναι	17
Het lidwoord, nominativus en accusativus enkelvoud	19
Het type ὁ δοῦλος, mannelijk, nominativus en accusativus enkelvoud	20
Het Oude Griekenland, de Gouden Eeuw	21
Woordenlijst	22
Δεύτερον μάθημα.....	24
Het lidwoord, alle naamvallen	26
Eerste groep vrouwelijke zelfstandige naamwoorden type μάχη, βασίλεια en θάλαττα	27
Tweede groep mannelijke zelfstandige naamwoorden type δοῦλος	29
De komedie in de Gouden Eeuw in Athene	30
Woordenlijst	31
Τρίτον μάθημα	35
Eerste groep mannelijke zelfstandige naamwoorden type δεσπότης	38
Tweede groep onzijdige zelfstandige naamwoorden type θηρίον	38
Sparta	39
Woordenlijst	40
Τέταρτον μάθημα.....	45
De bijvoeglijke naamwoorden van de eerste klasse	47
De Griekse goden	49

Woordenlijst	51
Πέμπτον μάθημα	54
Derde groep zelfstandige naamwoorden	55
Alexander de Grote	58
Woordenlijst	60
Ἑκτον μάθημα	65
Partikels	66
Aisopos	68
Woordenlijst	70
Ἑβδομον μάθημα	74
De onregelmatige bijvoeglijke naamwoorden μέγας en πολύς	75
Tweede groep, vrouwelijke zelfstandige naamwoorden op ος	76
De Griekse kolonies	77
Woordenlijst	79
Ἵγδοον μάθημα.....	87
De imperativus praesens actief	88
De indicativus imperfectum actief	90
De mannelijke substantieven van de derde groep type ἰππέυς	92
De vrouwelijke substantieven van de derde groep type πόλις	93
De Perzische oorlogen	94
Woordenlijst	95
Ἐνατον μάθημα	99
De onzijdige substantieven van de derde groep type ἕτος	101
Het medium	101
Het heiligdom van Epidaurus	103

Woordenlijst	104
Δέκατον μάθημα	108
De regelmatige trappen van vergelijking van de bijvoeglijke naamwoorden van de eerste klasse	109
Het vragend voornaamwoord τίς en het onbepaald voornaamwoord τις	111
Het betrekkelijk voornaamwoord	112
Het medium als passivum	113
Hippocrates	114
Woordenlijst	115
Ἐνδέκατον μάθημα	123
Contracte werkwoorden met stam op α	125
Contracte werkwoorden met stam op ε	126
De betekenis van het imperfectum	127
Het persoonlijke voornaamwoord van de eerste en de tweede persoon 	127
Socrates	128
Woordenlijst	130
Δωδέκατον μάθημα	134
Contracte werkwoorden met stam op ο	136
Het werkwoord φάναι	137
αὐτός	137
Demosthenes	139
Woordenlijst	140
Τρίτον καὶ δέκατον μάθημα	148

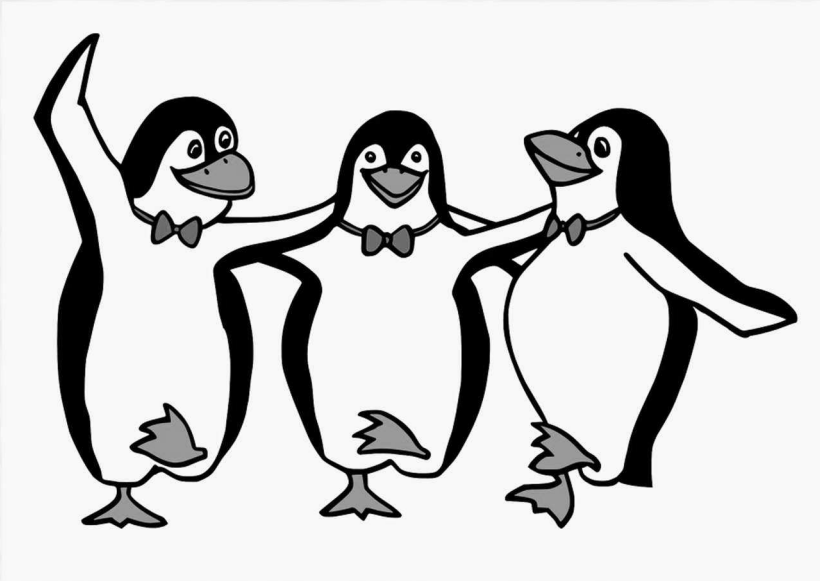
De indicativus en de infinitivus futurum actief en medium van het type λύειν	150
Het aanwijzend voornaamwoord οἶτος.....	153
Lysias	154
Woordenlijst.....	155
Τέταρτον καὶ δέκατον.....	159
De sigmatische aoristus van het type λύειν	161
De accusativus cum infinitivo of de infinitiefzin.....	163
Plutarchus.....	165
Woordenlijst.....	166
Πεντεκαίδέκατον μάθημα.....	170
De thematische aoristus.....	172
De verbuiging van πᾶς	173
Athematische werkwoorden.....	174
De Pyrrhische Oorlog	175
Woordenlijst.....	176
Ἑκκαίδέκατον μάθημα.....	183
Het participium praesens	185
Irrealis in de hoofdzin.....	187
Het bijwoord	187
Hetaeren	189
Woordenlijst.....	190
Uitwerkingen van de opdrachten	202
Woordenlijst.....	239

De bijsluiter

We gaan op een pittige manier Grieks leren. In elke les komen er vocabularium, grammatica en culturele weetjes voorbij.

De bladspiegel en de plaatjes helpen je om de leerstof te onthouden. De oefeningen zetten je verder op pad. Probeer de Griekse zinnestelsels aan het begin van iedere les te memoriseren, doe hetzelfde met het vocabularium en de grammaticale rijstelsels, maak dan de opdrachten. De uitwerkingen staan achter in het boek. Besteed ook zeker de nodige aandacht aan de culturele weetjes.

Achter in het boek vind je de woordenlijst. Voor een grammaticaal overzicht verwijzen we naar een Griekse grammatica.

1. Laten we beginnen!

Het Griekse alfabet

Het Griekse alfabet is overal aanwezig in onze samenleving. Denk aan de woorden alfabet, alfamannetje, betablokkers, deltamonding of aan de merken Sigma, Kappa, Alpha Romeo. De wetenschappen bedienen zich ook vaak van symbolen die ontleend zijn aan het Griekse alfabet.

2. Alfamannetje

3. Alpha Romeo

Het Griekse alfabet telt **24 letters**. Ons alfabet is afgeleid van het Griekse alfabet. Let op de gelijkenissen. In de tekstverwerker vind je verschillende lettertypes voor het Griekse alfabet net zoals voor ons alfabet. In dit boekje wisselen we al een keer van lettertype om je te laten wennen.

Alpha	A	α	a
Bèta	B	β	b
Gamma	Γ	γ	g
Delta	Δ	δ	d
Epsilon	E	ε	e/ee
Dzèta	Z	ζ	zd of dz
èta	H	η	è
Thèta	Θ	θ	th
Iota	I	ι	i/ie
Kappa	K	κ	k
Lambda/labda	Λ	λ	l
Mu	M	μ	m
Nu	N	ν	n
Ksi	Ξ	ξ	ks,x
Omikron	O	ο	o

Pi	Π	π	p
Rho	Ρ	ρ	r
Sigma	Σ	σ,ς *	s
Tau	Τ	τ	t
Upsilon	Υ	υ	uu/u
Phi	Φ	φ	f/ph
chi	Χ	χ	ch
psi	Ψ	ψ	ps
Omega	Ω	ω	oo

* de ς wordt alleen gebruikt aan het einde van een woord, anders is het een σ. .

Extra uitleg voor de oorspronkelijke uitspraak:

Υ - oorspronkelijk uitgesproken als **g** in **goal** (Engels).

η - oorspronkelijk uitgesproken als **ê** in **bête** (Frans) (opmerking: langer uitgesproken e).

θ - oorspronkelijk uitgesproken als **th** in **the** (Engels).

φ - oorspronkelijk uigesproken als **ph** in **power** (Engels, opmerking: dit is de geaspireerde /p^h/, dit houdt in dat er na de "p" een soort uitgedemde "h" weerklinkt - kijk bijvoorbeeld eerst naar het Nederlandse voorbeeld **ophouden**).

⊖ - oorspronkelijk uitgesproken als ô in morning (Engels, opmerking: langer uitgesproken o).

Spiritus:

Klinkers krijgen aan het begin van een woord een spiritus (Latijn voor "ademtocht"). Dit is een aanblazingsteken en deze worden geschreven als een haakje op of voor de letter. Iedere klinker krijgt een spiritus. Er zijn twee soorten spiritus:

Een spiritus asper:

letterlijk harde/scherpe ademtocht,

aangeblazen, extra h-klank;

wordt geschreven als een omgekeerde komma in de lucht: ´

Een spiritus lenis: letterlijk zachte ademtocht,

niet aangeblazen, niet uitspreken;

wordt geschreven als een komma in de lucht: ´

Een voorbeeld van een spiritus lenis voor de hoofdletter Alpha: ´Α (uitspreken als "a" of "aa"). Een voorbeeld van een spiritus asper voor de kleine letter èta: ῥ (uitspreken als "hè").

Als een woord bestaat uit alleen maar kapitalen wordt de spiritus weggelaten en staan er ook geen accenten.

De spiritus bij hoofdletters en kleine letters:

Bij hoofdletters staat de spiritus voor de letter,

bijvoorbeeld: ´Αριστοτέλης: Aristoteles. Bij kleine letters staat de

spiritus op de letter, bijvoorbeeld: ἡγεμονία: hégemonia.

De spiritus bij hoofdletters en kleine letters:

Bij hoofdletters staat de spiritus voor de letter, bijvoorbeeld: **Ἀριστοτέλης**: Aristoteles. Bij kleine letters staat de spiritus op de letter, bijvoorbeeld: **ἡγεμονία**: hēgemonia.

De spiritus bij de rho:

De letter rho wordt aan het begin van een woord altijd met een spiritus asper geschreven, omdat hij in het Oudgrieks altijd geaspireerd - dus als "rho" - werd uitgesproken.

De spiritus bij tweeklank:

Bij tweeklanken wordt de spiritus op de tweede letter geschreven, ook als de eerste letter een hoofdletter is.

Tweeklanken:

Net als in het Nederlands bestaat er een aantal klinkerkoppels die, indien ze naast elkaar staan, anders worden uitgesproken. Vergelijk met de Nederlandse klank **oe**, die niet als o-e wordt uitgesproken.

- Alpha + ...
 - Alpha + iōta (**αἰ**): ongeveer zoals het Nederlandse tussenwerpsel **ai**.
 - Alpha + upsilon (**αῦ**): tussen het Nederlandse **aw** en **au**.
- Epsilon + ...
 - Epsilon + iōta (**εἰ**): tussen de è in blèren en de **ej**.
 - Epsilon + upsilon (**εῦ**): tussen het Nederlandse **ew** en **eu**.
- Ēta + ...

- Ēta + iōta (ἦ): een combinatie van de è in blèren en een j. De iōta wordt steeds onder de ēta geschreven. We noemen ze dan - met een Latijnse benaming - iōta subscriptum.
- Omikron + ...
 - Omikron + iōta (οἰ): ongeveer zoals het Nederlandse **oi** in "Hoi!"
 - Omikron + upsilon (ου): ongeveer zoals de Nederlandse **oe**.
- Upsilon + ...
 - Upsilon + iōta (υἰ): ongeveer zoals het Vlaamse of Surinaamse **wie**.
- Ōmega + ...
 - Ōmega + iōta (ωἰ): ongeveer zoals het Nederlandse **ooi**. De iōta wordt steeds onder de ōmega geschreven. We noemen ze dan - met een Latijnse benaming - iōta subscriptum.

In alle andere klinkerkoppels worden de klinkers afzonderlijk uitgesproken, alsof ze gevolgd worden door een medeklinker. Hou er rekening mee dat sommige klinkercombinaties tot contracties leiden.

Lange en/of korte klinkers:

Het Oudgrieks kent enkele lange en/of korte klinkers.

- De korte klinkers zijn: epsilon en omikron.
- De klinkers die lang en kort kunnen zijn, zijn: alpha, iōta en upsilon.

- De lange klinkers zijn: èta en omega.

Iota Subscriptum:

Als een iōta na een omega, èta of alpha komt, wordt deze onder het woord geplaatst. Zo wordt de omega met een iōta er achter: **Ω**. Een èta met een iōta erachter wordt: **η** en een alfa met een iōta erachter wordt:

α.

De accenttekens:

Een accentteken duidt aan op welke lettergreep de klemtoon ligt. In het Nederlands gebruiken we geen accenttekens, maar we beklemtonen wel lettergrepen. Soms hebben woorden zelfs een verschillende betekenis afhankelijk van de klemtoon.

Een voorbeeld: bedelen of bedelen.

In het Grieks wordt het woordaccent met drie verschillende accenttekens aangeduid:

´

, de acutus;

`

, de gravis;

˘

, de circumflexus.

Vaak wordt het accent gecombineerd met een spiritus.

bv. εἶναι, zijn.

De lettergreep waarop een accent staat, beklemtonen we. Probeer die klemtoon te respecteren als je het woord uitspreekt.

Je moet zelf geen accenten schrijven!

Oefening.

Schrijf de kleine letters en de hoofdletters van het Griekse alfabet zo vaak mogelijk over. Doe hetzelfde met de spiritus en de iota subscriptum.

‘ ’ ω η α

Α α	Β β	Γ γ	Δ δ
Ε ε	Ζ ζ	Η η	Θ θ
Ι ι	Κ κ	Λ λ	Μ μ
Ν ν	Ξ ξ	Ο ο	Π π
Ρ ρ	Σ σς	Τ τ	Υ υ
Φ φ	Χ χ	Ψ ψ	Ω ω

Oefening.

Controleer de Griekse tekst van dit alfabetliedje. Welke letters worden in dit lied anders uitgesproken?

τὸ ἄλφα, βῆτα, γάμμα, δέλτα, θεοῦ γὰρ εἶ,

De alfa, bèta, gamma, delta, dan de e van god,

ζῆτ', ἦτα, θῆτ', ἰῶτα, κάππα, λάβδα, μῦ,

zèt', èta, thèt', iöta, kappa, lambda, mu,

νῦ, ξεῖ, τὸ οὔ, πεῖ, ῥῶ, τὸ σίγμα, ταῦ, τὸ ῦ,

nu, xi, de o, pi, rho, de sigma, tau, de u

παρὸν φεῖ χεῖ τε τῶ ψεῖ εἰς τὸ ῶ.

Daar zijn de phi en chi, met psi naar de oo.

(Callias, komediedichter uit de vijfde eeuw v.Chr.)

4. Βρεκεκεκεξ κοὰξ κοάξ, Kwekkerekwek kwak kwak kwek

Λύω.

Ik maak los.

Λύεις.

Jij maakt los.

Λύει.

Hij maakt los.

Ὁ ἄνθρωπος

De mens

Λύω τὸν ἄνθρωπον.

Ik maak de mens los.

Ὁ δοῦλος

De slaaf.

Λύει τὸν δοῦλον.

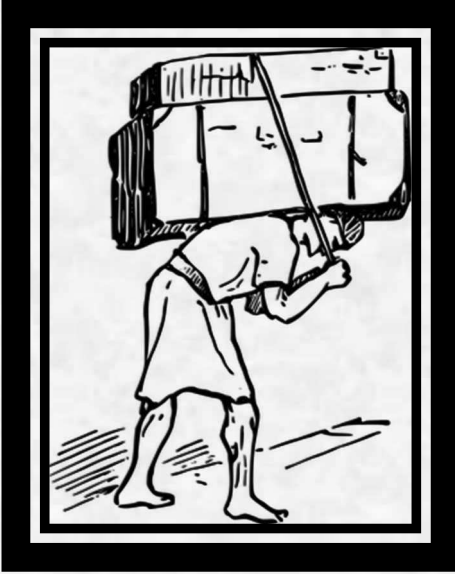
Hij maakt de slaaf los.

Εἰμί.

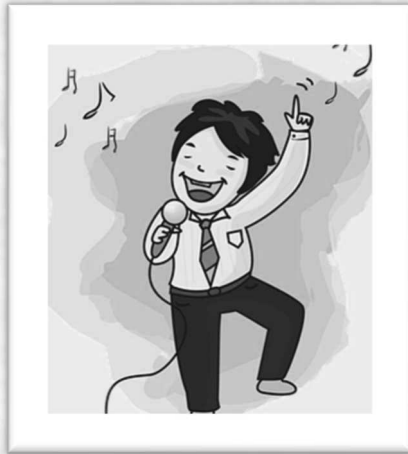
Ik ben.

Εἶ, ἐστί(ν).

Jij bent, hij, zij, het is.

5. 'Ο δούλος

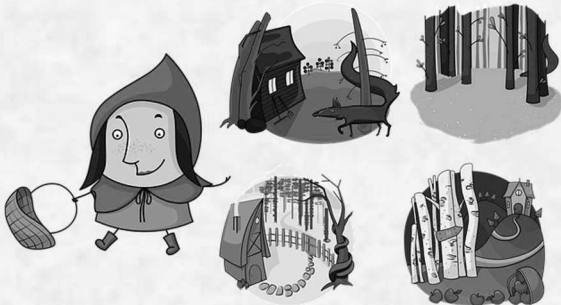
6. 'Ο άνθρωπος

Het werkwoord: λύειν en εἶναι

Het Griekse werkwoord kan vervoegd worden in het enkelvoud, meervoud en dualis, het tweevoud. We behandelen alleen het enkelvoud en het meervoud.

Het onderwerp hoeft niet uitgedrukt te worden. Het zit vervat in de persoonsuitgang van het werkwoord.

Veel regelmatige werkwoorden volgen het model λύειν. Onregelmatige werkwoorden hebben een **eigen** vervoeging.

7. Λύειν

De indicativus praesens actief van λύειν

De indicativus is een persoonlijke modus of wijze van het werkwoord. De modus drukt uit op welke wijze de schrijver of spreker de handeling voorstelt.

De indicativus drukt een mededeling uit. Indicare betekent bekend maken, verklaren. De andere wijzen worden later behandeld.

Het praesens is de onvoltooid tegenwoordige tijd.

Werkwoorden worden VERVOEGD. Hieronder vind je de vervoeging van λύειν in **de indicativus praesens actief**.

1 enk.	λύ-ω
2 enk.	λύ-ει-ς
3 enk.	λύ-ει
1 mv.	λύ-ο-μεν
2 mv.	λύ-ε-τε
3 mv.	λύ-ου-σι(ν)

In het schema zijn de bestanddelen van het werkwoord λύειν gesplitst in **praesensstam, bindvocaal en uitgang**.

De praesensstam is onveranderlijk.

De bindvocaal kan een enkelvoudige klinker of een tweeklank zijn.

De uitgang duidt de persoon en het getal aan.

LET OP:

Soms is de **bindvocaal versmolten met de uitgang**.

bv. λύ-ειν uit λύ-ε-εν

λύ-ει uit λύ-ε-ε

De vormen die op een jota eindigen, zoals de derde persoon meervoud van de regelmatige werkwoorden en de derde persoon enkelvoud en meervoud van εἶναι, krijgen een Griekse letter v als er een leesteken of een klinker volgt. Die losse v vergemakkelijkt de uitspraak.

8. Εἶναι

εἶναι is een onregelmatig werkwoord.

De indicativus praesens actief van εἶναι

1 enk.	εἶμί
2 enk.	εἶ
3 enk.	ἐστί(ν)
1 mv.	ἐσμέν
2 mv.	ἐστέ
3 mv.	εἰσί(ν)

Het lidwoord, nominativus en accusativus enkelvoud

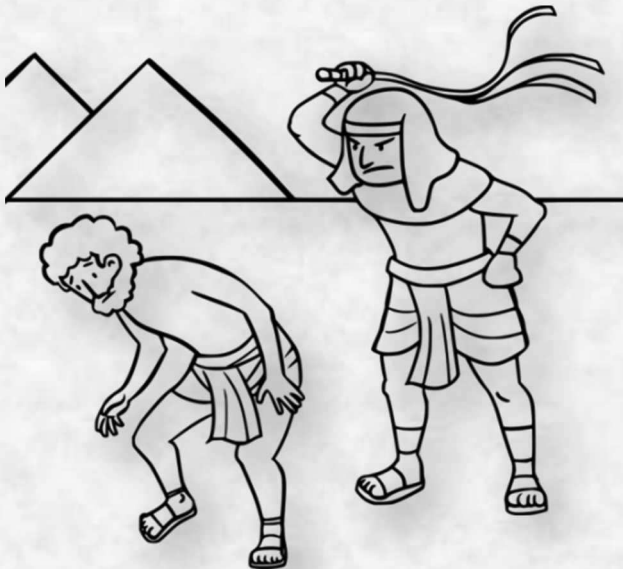
Het Grieks heeft alleen **het bepaald lidwoord**. Vaak staat er in het Grieks geen lidwoord bij het zelfstandig naamwoord en dan heb je de keuze: ofwel vertaal je geen lidwoord ofwel neem je het onbepaald lidwoord. Het lidwoord verandert van vorm omdat het congrueert in **naamval, geslacht en getal** met het zelfstandig naamwoord waar het bij staat. Bij het studeren van de **woordenlijst** moet je altijd het lidwoord onthouden om te weten of een woord mannelijk, vrouwelijk of onzijdig is. De naamval is de vorm die het zelfstandig naamwoord en het lidwoord kunnen aannemen al naargelang hun functie in de zin. Het zelfstandig naamwoord en het lidwoord worden **verbogen**. Later komen er nog woordsoorten voorbij die verbogen worden. Het Grieks heeft **een vrije woordorde** omdat je aan **de naamval** kan zien welke **functie** een woord heeft in de zin. In deze les zagen we al twee naamvallen: de **nominativus**, dat is de vorm die je in de woordenlijst vindt en de **accusativus**. De nominativus wordt gebruikt om **het onderwerp** uit te drukken alsook **het naamwoordelijk deel van het gezegde**. De accusativus wordt onder meer gebruikt om het lijdend voorwerp uit te drukken en staat na bepaalde voorzetsels. Hier onder vind je het verbuigingschema van het lidwoord in de nominativus en accusativus enkelvoud:

naamval	mannelijk	vrouwelijk	onzijdig
nominativus	ὁ	ἡ	τό
accusativus	τόν	τήν	τό

Het type ὁ δοῦλος, mannelijk, nominativus en accusativus enkelvoud

nominatief δοῦλος

accusatief δοῦλον

9. Ὁ ἄνθρωπος δοῦλος ἐστίν.

Het Oude Griekenland, de Gouden Eeuw

Het Oude Griekenland was geen eenheidsstaat. Het bestond uit verschillende autonome stadstaten, poleis. De belangrijkste stadstaten waren **Athene en Sparta**.

Als de Griekse geschiedenis in beeld komt, dan schittert de vijfde eeuw v.Chr. in Athene, **de Gouden Eeuw van Athene**. Tijdens die Gouden Eeuw kwam de Griekse beschaving tot een ongezien hoogtepunt. Er ontstond een nieuwe bewustwording van het mens zijn, deze bewustwording kwam tot uiting in **de lyriek, het toneel, de geschiedschrijving, de geneeskunde, de wijsbegeerte, de schilderen** **beeldhouwkunst**.

Tijdens **de Grote Dionysia**, het toneelfestival bij uitstek in de Griekse wereld, werden ter ere van de god Dionysus **tragedies, komedies en saterspelen** opgevoerd. Dionysus was de god van de wijn. Bij de laatste twee genres kon het er dus nogal losjes aan toe gaan.

10. Toneelmaskers

11. De uil, symbool van de stad Athene, tijdens de Dionysia.

Woordenlijst

Om Grieks te leren moet je niet alleen de betekenis van de woorden onthouden maar ook de **grammaticale aanvulling**.

ὁ, ἡ, τό	het, de
τὸ μάθημα, μαθήματος	de les
πρῶτος, η, ον	eerste
λύειν, λύω	losmaken, bevrijden
ὁ ἄνθρωπος	de mens
ὁ δοῦλος	de slaaf
εἶναι, εἰμί	zijn

Oefening: Vertaal.

ἄνθρωπος	μάθημα,
δοῦλος	πρῶτος, η, ον
εἶναι, εἰμί	ὁ, ἡ, τό
λύειν, λύω	

Oefening: Zeg in het Grieks.

de mens	losmaken
eerste	slaaf
het, de	zijn
les	